

OBČINSKA UPRAVA

GLASILO „KMETSKE ŽUPANSKE ZVEZE“.

Izhaja vsakega 10. in 25. dne meseca, ter stane celoletno 6 kron, polletno pa 3 krone

Dopise je pošiljati uredništvu »Občinska Uprava« v Ljubljani. — Rokopisi se ne vračajo.

Odgovorni urednik:

Dr. Vladislav Pegan.

Naročnino in oglase sprejema upravništvo »Občinske Uprave« v Ljubljani

Cena oglasa je za dvostopno petinno vrsto 20 vinarjev, večkratno inseriranje po dogovoru.

Pojasnila deželnega odbora k domovinskemu zakonu.

Dasi je — ali vsaj moral bi biti — domovinski zakon vsem občinam brezdvomno dovolj jasen, vendar se nam zdi umestno priobčiti v sledečem dvoje okrožnic, ki jih je izdal svoječasno deželni odbor na vse občine kot dodatna pojasnila k temu zakonu.

Glasita se:

Št. 677 iz l. 1901.

Okrožnica

vsem županstvom na Kranjskem.

Po domovinskem zakonu z dne 3. decembra 1863. l., drž. zak. št. 105, pridobila se je domovinska pravica v kaki občini:

- 1) po rojstvu;
- 2) po možitvi;
- 3) po vsprejetju v domovinsko zvezo in
- 4) po nastopu kake javne službe.

Kar se tiče pridobitve domovinske pravice po rojstvu in možitvi veljajo še sedaj določila zakona z dne 3. decembra 1863. leta.

Drugače pa je s pridobitvijo domovinske pravice po vsprejetju v domovinsko zvezo in po nastopu kake javne službe. V tem oziru merodajna so sedaj določila zakona z dne 5. decembra 1896. leta drž. zak. št. 222.

Sedaj veljavno določilo o pridobitvi domovinske pravice po nastopu kake javne službe razlikuje se od prejšnjega določila le v toliko, da se je domovinska pravica raztegnila tudi na občinske uradnike in na stalno nameščene služabnike javnih uradov.

Bistveno spremenjeno pa je po zakonu z dne 5. decembra 1896. l. določilo o vsprejetju v domovinsko zvezo.

Po domovinskem zakonu z dne 3. decembra 1863. leta odločeval je edino le občinski zastop, ali naj se kdo vsprejme v domovinsko zvezo.

Zoper dotični sklep ni bila dopuščena pritožba. Občinski zastop se torej ni mogel nikdar prisiliti, da vsprejme proti svoji volji kako osebo v domovinsko zvezo, naj je ta oseba še toliko časa prebivala v občini.

Po zakonu z dne 5. decembra 1896. l. pa je v tem pogledu dvojno razločevati namreč:

- 1) ako prosilec za vsprejetje v domovinsko zvezo v občini ne prebiva še deset let in
- 2) ako je prosilec v občini že deset let.

Kadar kdo, ki prosi za vsprejetje v domovinsko zvezo, ne prebiva še deset let v občini, odločuje o vsprejetju edino le občinski zastop, kakor do sedaj. Pri sklepanju o takih prošnjah občinski zastop ni vezan; zoper njegov sklep tudi ni pritožbe. Za vsprejem se sme zahtevati posebna taksa, če je občina sploh upravičena tako takso po zakonu z dne 3. decembra 1863. leta, dež. zak. št. 17, pobirati.

V drugem slučaju, t. j. kadar kdo, ki prosi za vsprejem v domovinsko zvezo, v občini prebiva že deset let, ima sicer tudi občinski zastop sklepati o vsprejemu v domovinsko zvezo, toda pri svojem sklepanju je vezan na določilo, ki je zapopadeno v § 2 zakona z dne 5. decembra 1896. leta. Po tem določilu občinski zastop vsprejema v domovinsko zvezo ne sme odreči tistemu avstrijskemu državljanu, kateri je po zadobljeni polnoletnosti skozi deset let, preden je prošnjo za vsprejem vložil, prostovoljno in nepretrgoma prebival v občini, ne da bi bil med tem časom kot ubožec preskrbovan.

Desetletna doba, ki je za vsprejem v občinsko zvezo potrebna, se računi od 1. januarja 1891. leta dalje in je potemtakem šele z letošnjim (— to je z letom 1901; op. ur.) letom omogočeno, posluževati se pravice, ki je utemeljena v navedenem zakonitem določilu.

Zahtevati vsprejetje v domovinsko zvezo na podlagi desetletnega prebivanja v kaki občini imajo pravico: upravičenec, t. j. tisti, ki je pravico sam pridobil, oziroma njegovi nasledniki v domovinski pravici, n. pr. žena in otroci, in kar je za občino zelo važno, tudi dosedanja domovinska občina.

Da se pa vsak dvom odstrani, bodi omenjeno, da z desetletnim prebivanjem v kaki občini še ni združena samoposebi domovinska pravica v tej občini, ampak le pravica, v posebni prošnji za izrečni vsprejem v domovinsko zvezo občine bivališča. Tako prošnjo mora dotična občina rešiti v roku 6 mesecev potem, ko je bila vložena. Ako bi je v tem času ne rešila, pristoji odločba predpostavljenemu političnemu oblastvu. Na to oblastvo gredo tudi pritožbe, če bi občina bivališča odrekla vsprejem v domovinsko zvezo.

Dokler kdo na tak način ni vsprejet v domovinsko zvezo občine, kjer prebiva že deset let, obdrži še vedno domovinsko pravico v svoji dosedanji občini.

Za občine važno je tudi določilo § 4 zakona z dne 5. decembra 1896. leta.

Kadar namreč kak avstrijski državlján opusti prebivanje v občini, v kateri je z desetletnim prebivanjem pridobil pravico zahtevati vsprejem v domovinsko zvezo, ali kadar neprostovoljno zapusti to občino, tedaj smejo to pravico zahtevati upravičenec sam ali njihovi nasledniki v domovinski pravici samo še dve leti, njegova dosedanja domovinska občina pa pet let potem, ko je nehala bivanje v občini.

Vsaka občina je zavezana o vsprejemu kake osebe v domovinsko zvezo obvestiti njegovo dosedanjo domovinsko občino.

Za vsprejem v domovinsko zvezo na podlagi desetletnega prebivanja v občini se ne sme pobirati nobena pristojbina.

Tudi so prošnje za vsprejem v domovinsko zvezo, ktere se opirajo na desetletno prebivanje v občini, proste pristojbin.

Deželni odbor opozarja občine na ta določila, da jih kolikor mogoče uporabljajo in se rešijo skrbi za one domačince, kateri prebivajo počenši od 1. januarja 1891. leta že deset let v kaki tuji občini. — Povoda za to se ne manjka, zlasti pa naj se občine poslužujejo novega zakona, kadar so poklicane, da napravljajo razkaznice za osebe, oskrbovane v kaki javni bolnici, izdajajo poselske in delavske knjige ter ženitne zglasnice, oskrbu-

jejo uboge in sodelujejo pri sestavi nabornih in črnovojniških listin.

Deželni odbor kranjski.

Ljubljana, 19. januarja 1901.

Leta 1906 pa je izdal deželni odbor v isti zadevi naslednjo okrožnico.

Št. 9433 l. 1906.

Okrožnica

vsem županstvom na Kranjskem.

Deželni odbor je dal napraviti vzorce, kateri bodo županstvu olajšali ureditev domovinskih razmer po novem domovinskem zakonu z dne 5. decembra l. 1896, drž. zak. št. 222.

Glede nadaljnega postopanja se daje županstvu sledeče navodilo:

Pred vsem naj si županstvo preskrbi o takih osebah, ki so že po postavi zahtevano dobo desetih let odsotne iz občine, **dokaz**, da bivajo že deset let nepretrgoma in prostovoljno v kaki drugi občini.

V ta namen naj se posluži županstvo priloženega že izpolnjenega obrazca **A**.

Samo ob sebi je umevno, da mora imeti županstvo zadevo v razvidnosti in da v slučaju če ne pride v primernem času odgovor, dotično oblastvo poganja za rešitev.

Potem ko ima županstvo v roki ta dokaz, sme zahtevati, da se odsotna oseba sprejme v domovinsko zvezo od občine bivališča. Za utemeljevanje te pravice naj se županstvo ravna po obrazcu **B**.

Prošnji za vsprejem v zvezo občine bivališča (po obrazcu **B**) je dalje priložiti d o m o v i n s k i in eventualno k r s t n i list dotične osebe. Domovinski list naj napravi županstvo samo: zaradi krstnega lista pa naj se obrne na župni urad rojstnega kraja.

Ako občina bivališča, na katero se je poslala prošnja za vsprejem, tekom 6 mesecev po vložitvi te prošnje ni rešila in županstva o rešitvi obvestila, tedaj se je obrniti za odločbo na predstojno politično oblastvo (na e. kr. okrajno glavarstvo, v mestih kjer imajo magistrat, pa na e. kr. deželno vlado oziroma e. kr. namestništvo).

Tem oblastvom pristojna odločitev tudi v slučaju, da je občina bivališča neopravičeno odrekla vsprejem v domovinsko zvezo. V poslednjih slučajih naj županstvo vloží p r a v o č a s n o priziv na predstojno politično oblastvo, ne da bi morda prej zahtevalo ali čakalo še kakih nadaljnjih pojasnil deželnega odbora. Zategadelj mora tudi prošnje za vsprejem v domovinsko zvezo občine bivališča obdržati v natančni razvidnosti.

O ureditvi domovinskih razmer tistih občanov, ki so jih navedla županstva v svojih semkaj

predloženih izkazih, je tekom 2 mesecev semkaj poročati.

Za bodočnost pa se županstvu naroča vedno skrbeti za to, da se osebam, ki so že postavno dobo odsotne iz občine, kakor hitro mogoče izposluje domovinska pravica v občini bivališča, ker se s tem razbremeni ubožna preskrba občine same in poleg tega tudi deželni zaklad, kateri ima trpeti stroške v bolnicah in blaznicah, na kar je deželni odbor že opozoril županstva v svoji lanski okrožnici.

Deželni odbor kranjski.

V Ljubljani, dne 6. avgusta 1906.

V dvomljivih slučajih naj se županstva obračajo na uredništvo »Občinske Uprave« za potrebna pojasnila.

Kako naj se vodijo zapisniki občinskih sej.

O tem določa §. 48 občinskega reda, ki pravi: »O vseh storjenih sklepih naj se vodi zapisnik, ki naj ga podpišejo predsednik, dva odbornika in zapisnikar. Vsak občan ima pravico za vpogled, in pa zahtevati prepis zapisnika na lastne troške. — Sicer ima pa vsak občinski odbor pravico, da uredi svoje delovanje in pa delovanje občinskega predstojništva s posebnim opravičnim redom.«

Pri nekterih občinah je v navadi, da se zapisnik takoj izvrši, prebere in podpiše od župana, obeh odbornikov in zapisnikarja. — Drugod se zapisnik sestavi šele kasneje ter prebere in potrdi oziroma podpiše v naslednji seji.

Žalibog pa se zapisnik včasih ponekod — sploh ne vodi. — Kar se mora od županstva zahtevati, je gotovo tudi to, da vestno vodijo sejne zapisnike.

Če naj se izgotovi in podpiše zapisnik takoj ali v naslednji seji, to je stranskega pomena; boljše je vsekakor takoj po končani seji.

Ni pa zadosti, da se zapisnik samo sestavi in podpiše, ampak treba ga je tudi shraniti. V izogib temu, da bi se zapisniki porazgubili, bilo bi vsekakor umestno, da si vsaka občina nabavi vezano knjigo in se v ta zapisnik takoj izvrši vpis, — mesto da se sestavljajo zapisniki na posebnih polah, — ki se kaj rade poizgube. — Pa tudi je tvarina preglednejša, če so vsi zapisniki v vezani knjigi vpisani po letih, številkah in dnevih.

Večina kmetskih občin tudi nima svojih uradnih prostorov; v takih slučajih je občinska pisarna obenem v županovem stanovanju. Razven tega občine večkrat menjajo župane. Vse to pa je povod, da se radi poizgube sejni zapisniki.

Morda bi kdo ugovarjal, češ oblastva dostikrat zahtevajo v vpogled izvirne zapisnike, kar pa bi bilo težje, če bi se vodili vezani zapisniki. Na to pripomnimo, da v takem slučaju popolnoma zadostuje, če se pošlje prepis zapisnika, ki pa naj ga podpišejo vendarle župan in ravnoisti odborniki z zapisnikarjem vred, ki so podpisali izvirnik.

Če se knjiga sejnih zapisnikov v redu vodi, je to že obenem neke vrste občinska kronika (zgodovina). Take knjige, če se vodijo s primerno natančnostjo, so za poznejše rodove velikokrat bogati viri za prireditve krajevnih zgodovin.

Kako bi bilo n. pr. koristno, če bi imela ktera izmed naših kmetskih občin izza časa uvedbe občinskega rada — lepo vezane in hranjene zapisnike občinskih sej.

Pričakujemo, da se bodo naše občine v lastnem interesu poprijele teh navodil.

Kako naj postopajo občine z denarnimi globami (kaznimi).

Vkljub opetovanim opominom od strani deželnega odbora se občine oziroma županstva še danes ne ravna po navodilih, kako ravnati s prejetimi denarnimi globami. — To se tiče tudi onih zneskov, ki so jih prejele občine vsled volil itd. — Ti nedostatki so napotili deželni odbor, da je izdal na vsa županstva okrožnico, ki jo prinašamo v sledečem doslovno in ki velja seveda še danes in tudi v bodoče. — Glasi se:

Št. 8448 iz 1898.

Okrožnica

vsem županom na Kranjskem

Deželni odbor je pri svojem poslovanju opazil, da občine, kadar je pripadla ubožnemu zakladu kaka globa, ali kadar so mu pripadla volila, ne postopajo postavno s prejetim denarjem. Največkrat se vsaka globa in vsako volilo razdeli med uboge, kar pa ne vstreza predpisom postave, na ktere strogo izpolnenje je paziti dež. odboru.

Po postavi mora se namreč vsaka globa (kazen v denarjih), če presega znesek 40 K — in vsako volilo, v kojem zapustnik v svojem testamentu ni naravnost izrekel, da naj se razdeli med uboge, — plodonosno naložiti kot novi kapital za ubožni zaklad.

Kadar prejme županstvo od kake oblastnije globo, ki znaša več kakor 40 K, ali kadar se mu izroči volilo, ki po testamentu ni izrečno namenjeno v razdelitev med uboge, ima globa ali volilo takoj v kaki hranilnici za ubožni zaklad plodonosno naložiti ter dotično knjižico deželnemu odboru v vinkulacijo predložiti.

Če bi se županstvo po prejemu tega dopisa ne ravnalo po v njem danih navodilih, bil bi deželni odbor prisiljen, proti malomarnim gg. županom z globami postopati.

Od dež. odbora kranjskega.

Ljubljana, 27. julija 1898.

Dež. glavar:
Detela m. p.

Št. 95 iz l. 1902

Okrožnica

vsem županstvom na Kranjskem.

Dogaja se čisto, da se stavijo nova poslopja preblizu javnih cest.

To prihaja od tod, ker županstva, ki razpisujejo v takih stvarih ogled, ne poznajo, ali pa vedoma prezirajo določila § 6. cestno-policijskega reda z dne 26. septembra l. 1874, št. 27. dež. zak. in določila § 67. stavbenega reda z dne 25. okt. l. 1875, št. 26 dež. zak.

V smislu teh določil se ne sme staviti ob kaki deželni, okrajni ali občinski cesti nobeno novo poslopje, prezidovanje ali prizidek, noben zid ter nikakšno oplotje bližje nego 2 m od zunanjega robu obcestnega jarka, tako torej, da je na obeh straneh ceste od zunanjega robu obcestnega jarka pa do stavbene črte najmanj po 2 m prostora.

Izjeme so le v posebnega ozira vrednih slučajih dopustne, toda lesprivilitvijo političnega oblastva in tistih organov, katerim je izročena cestna uprava.

V vseh slučajih, kadar name-rava kdo postaviti kako zgradbo poleg kake deželne ali okrajne ceste, povabiti se mora pravočasno k stavbenemu ogledu tudi — in si cer če gre za deželno cesto, — dež. odbor, in če gre za okrajno cesto, okrajni cestni odbor.

Če zastopnik deželnega, oziroma okrajno-cestnega odbora pri ogledu pritrdi, da se sme zgradba bližje nego 2 m od zunanjega roba cestnega jarka postaviti, mora potem županstvo vse zadevne spise poslati pristojnemu c. kr. okrajnemu glavarstvu v svrhu pritrditve taki izjemi. — Šele potem, ko se je pritrditev deželnega, oziroma okrajno-cestnega odbora in okrajnega glavarstva na ta način zagotovila, sme župan izdati stavbeno dovoljenje.

V dvomnih slučajih naj se županstvo pa še pred razpisom ogleda obrne na deželni odbor za pojasnila, da se pozneje ne pokažejo kake neprilike.

Županstva se pozivljejo, da se strogo drže teh zakonitih določil ter se opozarjajo na to, da

je za vse posledice, ki bi morda vsled preziranja tistih nastale, občinski predstojnik osebno odgovoren.

Od dež. odbora kranjskega

Ljubljana, 7. februarja 1902.

Dež. glavar:
Detela m. p.

Za ohranjenje zgodovinskih spomenikov in starinskih reči.

O bistvu naroda priča šele zgodovina. — Za zgodovino samo pa so merodajni spomeniki bodisi v pismeni ali pa obrazovalni obliki. — Umevajoč kulturno potrebo glede ohranitve takih spomenikov in sploh starinskih reči, je izdal dež. odbor več odlokov in okrožnic, izmed kojih prinašamo v sledečem najvažneše.

Prva med temi je:

Št. 6032 iz l. 1897.

Okrožnica

prečast. župnim uradom, okrajnim cestnim odborom in županstvom na Kranjskem,

O vzdrževanju umetnih in zgodovinskih spomenikov in sploh starinskih reči obstoje mnogi starejši in novejši predpisi, katerih namen pa se da le tedaj bolje doseči, ako se dotično prizadevanje od vseh strani krepko podpira.

Med onimi faktorji, kateri so sposobni v tem oziru uspešno sodelovati, zavzemajo brezdvomno odlično mesto župni uradi in avtonomni organi, ker so z ljudstvom v najožji dotiki, ker so jim znane krajevne razmere in ker so torej najpred v položaju, zasledovati one reči, ktere so za vedo v obče, zlasti za zgodovino naše dežele mnogo-krat velikega pomena.

Marljivo gibanje v tem oziru je v novejši dobi povsod v domačih in tujih deželah opazovati. — Tudi ožja naša domovina Kranjska se lahko ponaša, da na tem polju ni zaostala. Najzanimivejše stvari iz starodavnih naselbin, kakor tudi poznejše dobe se nahajajo v deželnem muzeju Rudolfinumu in za ktere se živahno zanimajo učeni krogi iz Avstrije in inozemstva.

Ne da se pa tajiti, da je marsikaj uničenega in razdejanega, da marsikterim po nevednosti zanemarjenim stvarjem preti poguba.

Da se ono, kar se v naši deželi še nahaja, oziroma kar se utegne še najti, reši ugonobe in poškodbe, da se vzdržuje in izkorišča za vedo in zgodovino, naroča dež. odbor okrajnim cestnim odborom in županstvom, spomenikom ali starinam nakloniti svoje oskrbno varstvo ob vsaki priliki, kjer se nahajajo ali najdejo, ter v kolikor se tiče

premičnin, kolikor možno posredovati, da se pridobe za naš deželni muzej.

Reči, na ktere je paziti, so deloma nepremični spomeniki deloma premične starinske stvari.

Med nepremične spomenike spadajo na pr. poganski grobovi in gomile z vsemi priložki, kakor pepelne žare (urne, posode), kostnjaki itd. Dalje stavbni spomeniki srednjega veka s pritliklino takih stavb, kakor slike na stenah, nakraski vsake vrste, statue, rezbarije iz raznega materijala.

Med premičnine spadajo najraznejše starine iz prazgodovinskih časov kakor tudi kulturno zgodovinske reči iz poznejše in noveje dobe, n. pr. spomeniki prazgodovinske dobe iz kamna, gline, kovine, kosti, stekla, orožja, dragotine, posode; iz poznejše dobe umetne stvari v cerkvene ali druge posvetne namene, cerkvena oprava, ključavnice, ključi, križi in mreže iz kovanega železa, ure, svetinje, kovani denar, starinska hišna in kuhinjska oprava, vezenine, stara ljudska nošnja, cehovne skladnice, znamenja in cehovne zastave, slike, risarske reči, lesorezi in bakrorezi, tiskovine, urbarija in listine, sploh take stvari, ktere imajo kako vrednost v arheološkem ali kulturno-zgodovinskem oziru.

Take spomenike je najti ob raznih prilikah, zlasti se mnogo omenjenih reči najde pri oranju, pri prekopavanju vrtov in vinogradov, v gozdih pri prekopavanju lazov, pri stavbah raznih poslopij in mostov, pri vodnih in cestnih napravah.

Kadarkoli torej okrajni cestni ali občinski zastop, oziroma posamezen član teh zastopov pozize, da se kje nahaja, ali da se je kje našla taka reč, naj to precej naznani po e. kr. osrednji komisiji za umetne in zgodovinske spomenike na Dunaju nameščenemu konservatorju, ali pa e. kr. okr. glavarstvu, ali pa neposredno deželnemu muzeju kranjskemu v Ljubljani, ter naj naznanilo priloži kolikor možno natančen popis dotične stvari. Deželni odbor se nadja, da bodo okrajni cestni in občinski zastopi prizadevanja v navedenih ozirih najkrepkeje in pri vsaki priliki podpirali.

Zlasti se deželni odbor usoja prečastite župne urade najvljudneje prositi za blagovoljno sodelovanje in pomoč pri tem prizadevanju.

Od dež. odbora kranjskega

Ljubljana, 30. avgusta 1897.

Dež. glavar:
Detela m. p.

Kot izpolnilo te okrožnice razposlal je dež. odbor pod št. 14.280 iz l. 1906 sledečo

Okrožnico

vsem županstvom in okrajnocestnim odborom.

V okrožnici dne 30. avgusta 1897, št. 6032, je deželni odbor opozoril županstva in okrajno-

cestne odbore, da pazijo na starinske predmete, nahajajoče se v deželi, skrbje, da se ne pokvarijo in izgube ter posredujejo, da se pridobe za deželni muzej v Ljubljani.

V zadnjem času je bilo čuti več pritožb, da je bilo več znamenitih zgodovinskih spomenikov uničenih in prodanih izven dežele.

Deželni odbor vnovič opozarja na imenovano okrožnico iz l. 1897. in naroča županstvom in okrajnocestnim odborom, da obračajo svojo posebno pozornost skrbj za starinske predmete in preprečijo njihovo poškodbo ali pogubo. O prazgodovinskih in starinskih najdbah se naj od slučajja do slučajja takoj obvesti vodstvo deželnega muzeja v Ljubljani (kustos dr. Walter Šmid), oziroma v bližini stanujoči muzejski poverjeniki ali pa konservatorji e. kr. osrednje komisije za umetne in zgodovinske spomenike. Muzejski poverjeniki so:

Berlic Ivan, župnik v Srednjivasi v Bohinju;

Humek Martin, nadučitelj v Bohinjski Bistrici;

Jelovšek Gabrijel, župan na Vrhniki;

Lavtižar Josip, župnik v Ratečah pri Kranjskigori;

Lokar Janko, nadučitelj v Dobličah;

Lovšin Fran, nadučitelj na Vinici;

Megušar Rihard, nadučitelj v Podzemlju;

Renier Ivan, župnik na Krškem;

Rupar Ivan, poštar v Sv. Križu pri Kostanjevici;

Šašel Ivan, župnik v Adlešičih;

Šetina Fran, nadučitelj v Črnomlju;

vitez Strahl Karl, višjega sodišča svetnik v p. in graščak v Stari Loki;

baron Zoiss Mihel Angelo, okrajni komisar v Radoljici;

Zurc Josip, župan v Kandiji.

Konservatorji so:

Avsec Fran, župnik v Šent Juriju pod Kumom;

Franko Ivan, cesarski svetnik in profesor na državni višji realki v Ljubljani;

Koblar Anton, dekan v Kranju;

dr. Nowotny Edvard, gimnazijski prof. v Celovcu;

Obergfell Josip, gimnazijski profesor v Kočevju;

Šubie Ivan, ravnatelj e. kr. strokovne šole v Ljubljani;

Vurnik Ivan, podobar v Radoljici;

dr. Žmave Jakob, gimnazijski profesor v Ljubljani.

Od deželnega odbora vojvodine Kranjske.

Ljubljana, 30. januarja 1907.

Dež. glavar:
Detela m. p.

Zadnja okrožnica v tej zadevi je sledeča —
pod
Št. 6670.

Okrožnica

na vsa županstva.

Kakor skušnje uče, občine ne vpoštevajo dovolj važnosti starih listin in aktov, čemur je tudi pripisovati, da se je že mnogo ne samo za zgodovino, ampak tudi za pravne razmere občin sploh važnih listin pogubilo. Zategadelj smatra deželni odbor za umestno, da občine do l. 1850. segajoče listine pošljejo deželnemu muzeju Rudolfinum, kjer se bodo varno shranile. Isto velja za stare, ne več rabljene občinske pečate ter za listine, akte in pečate nekdanjih cehov v mestih.

Če občine žele, da take reči ostanejo njih lastnina, je deželni odbor pripravljen izdati jim posebno obvezno pismo, v katerem jim bo pridržana lastninska pravica, pa tudi pravica, da se bodo smele deželnemu muzeju izročene reči za vporabo izposoditi.

Deželni odbor pozivlje s tem županstvo, da mu do konca letošnjega leta poroča, če ima občina kaj takih starinskih reči in če jo je volja te izročiti v shranitev deželnemu muzeju.

Deželni odbor kranjski.
Ljubljana, 24. oktobra 1907.

Dež. glavar:

Detela m. p.

Samoobsebi je umevno, da obdrže vse te okrožnice popolno veljavo tudi za v bodoče.

Vprašanja in odgovori.

48. Krajni šolski svet v K.

Vprašanje:

Krajni šolski svet v K. je predložil občini L. letni proračun za preteklo leto. Občinski odbor je v svoji seji črtal celo vrsto postavk v tem šolskem proračunu, kakor naprimer: desinfekcije (razkuženja), šolsko snaženje, učna sredstva, pripravljanje drv itd., druge postavke, kakor razsvetljavo itd. pa je znatno skrčil.

Ali je občinski odbor upravičen popravljanje predložene mu proračune kranjskega šolskega sveta?

Odgovor:

V smislu šolskega zakona mora krajni šolski svet pravočasno predložiti šolski proračun občinskemu odboru. Ta pa nima pravice, črtati posameznih postavk, pač pa more tekom enega meseca po prejemu proračuna vložiti proti njemu ugovor pri okrajnem šolskem svetu. Proti odloku pa je mogoče vložiti rekurs instančnim putem.

49. Gospod J. K. v M.

Vprašanje:

Ali zadostuje, če podpiše domovnico (domovinski list) samo župan?

Odgovor:

Nikakor ne! — Kajti § 53. občinskega reda pravi, da mora listine (dokumente), na kojih podlagi so utemeljene obveznosti nasproti tretji osebi, podpisati župan in še en občinski svetovalec.

Nadalje pa pravi ravno ta §, da se mora listina, tičeča se zadeve, za katero je treba pritrditve odbora oziroma višjega odobrenja sopsodpisati od dveh odbornikov in v njej navesti tudi dotično pritrditev ali odobrenje.

Iz tega sledi: domovnica je obvezna listina, mora biti torej sopsodpisana še od enega svetovalca. Če pa se je domovinstvo priznalo na podlagi kake izrecne podelitve, recimo če se je sprejelo kakega inozemca (tujca) v domovinsko zvezo, ali pa če so o spremembi odločevale višje oblasti, sopsodpisati morata domovinski list dva svetovalca.

50. Gospod A. K. pri Sv. L.

Vprašanje:

Ali more moj nečak, ki je obiskoval in dovršil kmetijsko šolo, na podlagi te okolnosti biti prestavljen v nadomestno rezervo?

Odgovor:

Ne! — če nima v to kake zakonite pravice v smislu §§ 33 in 34 vojnega zakona. Pač pa je odredilo vojno ministerstvo z zakonom z dne 22. julija 1895, oddelek 2, št. 4643, oziroma z okrožno naredbo z dne 29. julija 1895, št. 4104 (norm. naredbeni list za c. i. kr. armado, št. 30), da se morejo oni vojaki, kateri so z dobrim uspehom dovršili kmetijsko šolo in ki morajo obdelovati svoje posestvo in posestvo svojih starišev, koncem drugega službenega leta odpustiti na stalen dopust, če so dobro izvežbani in so se dobro zadržali.

Prošnje se vlagajo lahko takoj, najbolje pa početkom junija, na pristojno okrajno glavarstvo. — Morajo se kolkovati.

Prednost predčasnega odpusta imajo absolvirani gojenci kmetijskih (poljedelskih) in vinarskih šol. Pripomnimo pa že tu, da se vojaška oblast ne ozira vedno na to, ampak sklicuje se vedno le na službene ozire.

51. Gospod S. N. v O.

Vprašanje:

Ali se sme uživati in stiskati grozdje, na katerem se še poznajo sledovi brizganja z raztoplino bakrene galice, ne da bi to škodovalo zdravju; dalje ali se sme tudi tako listje porabiti za krmo?

Odgovor:

Malenkostne množine bakrene galice, ki se še nahaja jeseni na grozdih in listju, zdravju nikakor ne škodujejo. — Tudi one male množine, ki pridejo v mošt, ne vplivajo na dobroto (kakovost) vina v nobenem oziru. V izčiščenem vinu ni več najti nikakega bakra: izločil se je z drozmi. Tudi listje, ki ima še sledove brizganja z bakreno galico, se sme pokrmiti brez vsake skrbi. Sicer pa se da tistih malo sledov odstrani s tem, da se jih izpere.

52. Županstvo K. na D.

Vprašanje:

1) Ali je županstvo upravičeno, določiti kdaj naj se zapirajo gostilne in kavarne?

2) Ali morajo gostilničarji in kavarnarji v vsakem posameznem slučaju prositi dovoljenja, če hočejo imeti odprto čez običajno uro?

Odgovor:

1) Določati ure zapiranja gostiln in kavarn spada v kompetenco politične oblasti (okrajnega glavarstva). — Po večkratnem brezuspešnem opominjanju lahko ta oblast v tem slučaju, da se je policijska ura ponovno in samostalno prekoračila, utesni uro zapiranja na 7. ali 8. uro zvečer. V skrajnem slučaju naj popred zapreti z odvetjem — in konečno tudi lahko odvzame koncesijo.

2) Gostilničarji morajo v vsakem slučaju posebej prositi za podaljšanje policijske ure. Pristojbina zato znaša 2 K in se steka v okrajni ubožni zaklad.

(V mestih z lastnim statutom, kot n. pr. v Ljubljani določa policijsko uro mestni magistrat kot politična oblast 1. instance; deželna vlada ima pa pravico, policijsko uro utesniti. — Izdajati licence v posameznih slučajih je seveda stvar občinskih predstojništev.)

53. Mest. žup. V. G.

Vprašanje:

Ali lahko da župan gostilničarju za celo leto skupno dovoljenje za plesno godbo proti primerni taksi? — Ali jo županstvo lahko samo da ali mora sklicati sejo?

Ali zadostuje potem ravnotako samo dvojni kolek po 2 K za celo leto ali morajo biti višji koliki.

Odgovor:

Neobičajno je, pa tudi nepriporočljivo, da bi se izdajalo dovoljenje za plesno godbo celoletno v naprej. — Sicer pa to tudi ni vtemeljeno v občinskem redu, vrh tega pa nalaga županu kot načelniku krajne oziroma tudi npravnstvene policije veliko odgovornost. Vsled tega Vam svetujemo, da opustite tak korak.

Na vsak način pa bi bilo v tem slučaju treba posebnega sklepa celotnega občinskega odbora v smislu § 31 občinskega zakona, ker se gre tukaj za občinske dohodke. Župan sam nikakor ni upravičen izdajati licenc za celo leto proti pavšalni taksi, če se bi tako dovoljenje sploh izdalo, kar pa mora potrditi še deželni odbor.

Opozarjamo Vas pa, da ima Vaša mestna občina glasom odobrenja dež. odbora sub št. 7200 de 1881 pravico pobirati za vsak večer po 40 h od vsakega godca in za prekoračenje policijske ure po 2 K na večer. Občinski dohodki pri morebitnem pavšaliranju za celo leto, če se sploh dovoli, ne smejo biti prikrajšani.

Glede višine kolkovanja se obrnite na davčni urad, oziroma na urad za odmero pristojbin v Ljubljani.

54. F. Št. v S. (obč.)

Vprašanje:

Naša občina vpelje tekom meseca aprila t. l. prometno zvezo z avtomobilom med S. in O. za povzdigo prometa tujcev.

Z ozirom na upravne troške ni upanja, da bo podjetje brez izgube. Sliši se, da daje država subvencije za take naprave, pa tudi dežela. — Kam naj se naslovi dotična prošnja in kaj naj se vtemeljuje? — Ali je upanje, da se kaj doseže?

Odgovor:

Nam ni znano, da bi država ali dežela principijelno subvencionirala enake naprave, vendar pa je mogoče, da s prošnjo kaj dosežeta, če morete dokazati, da je naprava v gospodarskem oziru koristna in potrebna. — S prošnjo se lahko obrnete na deželni odbor ali potom okrajnega glavarstva na deželno vlado. — Povdarjajte potrebo glede tujkega prometa in druge važne okolnosti, ktere sami najbolj poznate. — Vi ste najbrž čuli, da namerava poštna uprava nekje na Dolenjskem uvesti poštvo vožnjo z avtomobilom. To pa se ne strinja z Vašim slučajem. Vaše podjetje je zasebno, slednje pa javno; to pa seveda vzdržuje potem državna poštna uprava, medtem ko dežela pri tem ne pride v poštev, v kolikor se namreč tiče vzdrževanja.

55. Gospod J. N. v Ž.

Vprašanje:

Ali more občinski zastop prisiliti posesetnike hiš tik ceste in potov, da hodnike pred hišami, oziroma tiste dele pota, ki so namenjeni za pešce, drže v takem stanju, da je mogoče hoditi ondi tudi v slabem vremenu, torej odpravljajo blato, jih posipljejo itd.; potem, ali jim more prepovedati pod kaznijo izlivanje vode na pota ali jo odvajati s prostim odtokom?

Odgovor:

Občina je iz varnostnih in sanitetno- (zdravstveno) policijskih razlogov upravičena, hišne posesetnike prisiliti, da drže pota za pešce v dobrem stanju tako da so pristopna tudi ob slabem vremenu. — Tudi izlivanje in odvajanje vode se jim lahko prepove.

56. Županstvo v K.

Vprašanje:

Kakšne prisilne korake more storiti občina ali župan, da se neki osebi, ki je izgnana iz občine, res zabrani povratek v občino, oziroma da se prisilnim potom iztira iz nje?

Odgovor:

Občina sama nima nikakih pravic in nikake moči za take prisilne korake. Da se izvede dotični sklep izгона, če se izgnanec temu upira, naj se občina potem, ko je postal sklep pravomočen, obrne za intervencijo na okrajno glavarstvo, ker ima le to moč eksekutive.

57. Županstvo Sv. I.

Vprašanje:

Ali mora biti tak domovinski list, ki se zahteva ex-offo (uradnim potom) podpisan od župana in enega oziroma dveh svetovalcev; ali zadostuje en sam podpis?

Odgovor:

Tudi ex-offo (uradnim potom) zahtevani domovinski mora biti ravnotako podpisan, kakor listina za stranko. Odpade le kolek.

58. Županstvo V. L.

Vprašanje:

Kam je pristojen nezakonski otrok neke vdove, ali v ono občino, kamor je bila pristojna vdova pred možitvijo, ali pa sem, kamor je pristojna sedaj?

Odgovor:

Domovinski zakon z dne 3. decembra 1863, drž. zak. 105, § 6 pravi, da je nezakonski otrok kake vdove pristojen v dotično občino, kjer ima ob porodu mati domovinsko pravico.

59. Krajni šolski svet v Ž.

Vprašanje:

Koliko mora prispevati k troškom za stavbo novega šolskega poslopja lastnik tovarne?

Odgovor:

Vaše vprašanje je popolnoma umestno, če mislite pogoje, ki jih vsebuje v 2. odstavku § 59 avstrijskega šolskega zakona.

Tovarna mora prispevati razven navadne naklade šestino proračunjenih troškov za razširjenje šolskega poslopja. —

60. Županstvo v St. P. na K.

Vprašanje:

V koliko je občina oz. županstvo zavezano dostavljati po občinskem slugi razne stvari, n. pr. pozive strankam k obravnavam radi prestopkov obrtnega, policijskega, cestnega, poselskega reda itd., dostavljati vojaške pozivnice, pozive za nabor, pobirati in dostavljati odloke glede pridobnine, končno skrbeti za oklice, ktere bi moral oskrbovati sluga okrajnega glavarstva. Vse to nam nalaga okrajno glavarstvo. Ali obstoji kak ukaz, ali je prišlo v navado in se samo brezplačno dela tlaka?

Odgovor:

Slednje je pravo mnenje: dela se le tlaka, ne da bi bilo okr. glavarstvo po zakonu upravičeno, nalogati občinam enake posle. To izvira le iz komoditete in pa od tod, ker si politične oblasti samolastno prisvajajo neke pravice, ki jim ne gredo. — Obrnite se s pismeno ulogo na okr. glavarstvo, naj Vam ali odvzame take posle ali pa plača slugo, kakor je to n. pr. na Vrhniki. Poročajte o ukrepu tudi deželnemu odboru.

61. Gospod O. M. v T.

Vprašanje:

Neki tukajšnji občanar je oženjen nad 12 let v županstvu S. — Posestnica pa je ondi njegova žena, on sam pa biva približno 6 let v Nemčiji, kjer je bil kaznovan s šestmesečnim zaporom.

Sedaj pa se namerava vrniti k svoji v občini S. živeči ženi.

Ali se more prositi oziroma zahtevati, da ga sprejme občina S. v občinsko zvezo in na kateri zakoniti podlagi?

Odgovor:

Domovinski zakon iz leta 1896, drž. zak. št. 222, določa izrecno, da more biti sprejet v domovinsko zvezo druge občine le oni, ki po izpolnjenem 24. letu deset let nepretrgoma biva v dotični občini. — Na podlagi tega zakona občina S. možu ne bo priznala domovinske pravice, ampak šele potem, ko bode res 10 let bival ondi. Kazen pa, ki jo je prestal v Nemčiji, ni za vsprejem v občinsko zvezo nikaka ovira.

Dopisi.

Županstva pod kuratelo orožništva I — Županstva na Primorskem so dobila od okrajnih glavarstev koncem marca t. l. odlok, z katerim se jim naznanja, da bodo imeli orožniki pravico vsake tri mesece kontrolirati mobilizacijske spise, ktere mora hraniti župan sam in za ktere je on sam odgovoren. S tem se je torej postavilo naše župane pod direktno kuratelo orožništva. — Ob enem se je pa tudi s tem nezaslišano kršilo občinsko avtonomijo.

Gotovo ne bo vladi nikdo odrekel pravice, da dotične spise pregleduje, a to naj stori potem svojih političskih uradnikov, nikakor pa ne potem orožništva, ktero je že itak sedaj vsegamogočno, a kaj bi bilo še le, ko bi ti gospodje postali kontrolorji oziroma nadzorniki županov.

Treba na vsak način, da se občine odločno postavijo po robu tej najnovejši sramoti in za naše župane tako poniževalni naredbi. Vladi sta na razpolago dve poti: vlada naj občinam odvzame mobilizacijske spise ali pa naj jih kontrolira po vojaških uradnikih, kateri so dodeljeni političnim oblastim.

Opomba uredništva. — Z veseljem priobčujemo enake dopise. — Vašemu pač ni treba predstavljati komentarja, sicer pa se to, kar Vi poročate, vrši tudi pri nas. Na izboljšanje teh razmer toliko časa ne bo upanja, dokler se ne odvzame političnim oblastim ingerenca do avtonomnih občin. Izvor zla so tu le politične oblasti; orožništvo je v tem slučaju le izvrševalni organ, ki mora — ubogati.

Razne vesti.

Iz seje deželnega odbora: 2. aprila 1909. — Deželna vlada je naprosila deželni odbor, da ime-

nuje enega člana v „kmetijski svet“. — Izvoljen je bil kot član državni poslanec komerč. svetnik g. Fr. Povše, kot namestnik pa deželni odbornik g. grof Barbo.

Na prošnjo deželne komisije za agrarske operacije je dovolil deželni odbor posestnikom na drobno razdeljenih pašnikov v Stobu 25% deželni prispevek k proračunjenim stroškom 6580 K za kulturno izboljšanje deležev in 30% prispevek k stroškom 1020 K za napravo potov.

Poučna knjiga »Novo vinogradstvo«, spisal Gombač, izide v novi nekoliko spremenjeni izdaji. Cena bo približno 3 K. — Deželni odbor namerava v svrhu razdelitve kupiti 300 izvodov. — Država bode v svrhu izdaje te in enakih publikacij prispevala 400 kron.

Slovensko čebelarstvo. Kranjska čebela je na dobrem glasu širom Evrope, dasi čebeloreja ni tako razširjena, kakor bi se smelo pričakovati. — Vendar pa se zadnja leta razširja tudi ta zanimivi del kmetijstva, zato je pričakovati, da se kmalu razvije do popolnosti, ker nekaj dobička donaja vendarle, če je količjak ugodno leto. Vrh tega pa ima umni čebelar v prostem času z marljivimi živalicami posebno zabavo. — Pred več tedni se je vršil občni zbor »Slovenskega osrednjega čebelarskega društva za Kranjsko, Štajersko, Koroško in Primorsko s sedežem v Ljubljani«, ki se ga je udeležilo okrog 100 članov. — Iz tajnikovega poročila posnamemo, da je bilo v letu 1908 po Kranjskem, Koroškem in po Primorskem 32 poučnih predavanj. Podružnic je 27, in sicer 23 na Kranjskem, 2 na Koroškem in 2 na Primorskem. Opazovalnih postaj je pet. Koncem leta 1908 je imelo društvo 745 članov. — List »Slovenski Čebelar« se je razpošiljal v 1211 iztisih. Važnost društva in čebeloreje je priznala tudi država s tem, da je naklonila v svrhu prirejanja shodov za leto 1909 državno podporo v znesku 500 kron.

»Občinske Uprave« II. in III. letnik — je na razpolago še v več izvodih, in sicer po znižani ceni 4 (štiri) krome za letnik.

Kdor želi eden ali pa oba letnika, naj se kmalu oglasi na uredništvo »Občinske Uprave«, dokler ne poide zaloga. Naročnina naj se blagovoli poslati obenem z naročilom.

Nasprotno pa se išče celoten I. letnik ali pa tudi posamezne številke proti odškodnini. Prosimo obvestila ali pošiljatve tudi na uredništvo »Občinske Uprave«.

Gojitev sadnega drevja. — Prejeli smo vprašanje, če je res, da bode mlado sadno drevo le takrat dobro rodilo, če se mu odreže vrh (krona) in se je tako prisilili, da napravi novo krono, to seveda takrat, ko se presadi iz drevesnice.

Ta nazor pa je popolnoma napačen. Drevesnice in tozadevne šole porabijo mnogo truda in pridnosti, predno dobi drevo lepo krono. Za take stare nazore, kot pred omenjene, se ni treba brigati. Treba je le prav malo obrezati kronine mladike (na najskrajnejših popkih oziroma očescih). — Predvsem pa naj se drevesca pravilno sadé in naj se ne pozabi jih tudi skrbno gojiti. Zastarano obrezovanje vrhov (kron) pa se ne priporoča za noben kraj.